

บทที่ 1
บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการศึกษาของไทยในยุคโบราณ เป็นการจัดการศึกษาที่ดำเนินการอย่างเป็นเอกเทศ มิได้มีระบบอย่างชัดเจน ภูมิความรู้ และบุคลากรทางศาสนา ส่วนมากจะอยู่ตามวัด สำหรับสถานศึกษาก็อยู่ในรูปของวัดเช่นกัน วิชาความรู้ที่ได้รับจากวัดก็จะเป็นวิชาเกี่ยวกับภาษาไทยภาษาบาลี สันสกฤต โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน เพื่อให้ผู้รับการศึกษาได้มีความรู้เพื่อรับราชการเป็นอาลักษณ์ แต่สำหรับราชินิกุลจะเข้ารับการศึกษจากสำนักต่าง ๆ เพื่อศึกษาศาสตร์ต่าง ๆ เพื่อให้ใช้ในการปกครองสงคราม พระเวทย์ ดังนั้น การศึกษาจึงกระจัดกระจายไปตามแหล่งต่าง ๆ ไม่มีการจัดการอย่างเป็นมาตรฐาน จะอบรมสั่งสอนเฉพาะกลุ่มเป้าหมายโดยเฉพาะเท่านั้น นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งศึกษาทางพระภิกษุสามเณรที่จะได้ศึกษาพระธรรมวินัย โดยเฉพาะ

ต่อมาเมื่อมิชชันนารีเข้ามาเผยแพร่ศาสนาในสมัยกรุงศรีอยุธยา ซึ่งประมาณได้ว่าตรงกับรัชสมัยของพระรามาธิบดีที่ 2 พ.ศ. 2054 แต่เริ่มปรากฏหลักฐานเด่นชัดของการจัดการศึกษาในรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชใน พ.ศ. 2203 ซึ่งได้มีพระบรมราชโองการพระราชทานที่ดิน ให้แก่บรรดามิชชันนารีเพื่อใช้ในการสร้างที่พัก โบสถ์ สร้างสถานศึกษาเพื่ออบรมสั่งสอนได้ มิชชันนารีเหล่านั้นจึงได้จัดตั้งโรงเรียนขึ้น และมีการดำเนินการต่อเนื่องมาในสมัยต่าง ๆ แม้ว่าเหตุการณ์ทางการเมืองจะเปลี่ยนแปลงไปบ้าง การดำเนินการของโรงเรียนมิชชันนารีก็มีการปรับปรุงให้สอดคล้องเข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ของบ้านเมืองตลอดมาจนถึงกรุงศรีอยุธยา และกรุงธนบุรี ซึ่งการศึกษาในสมัยของช่วงเวลาดังกล่าวส่วนมากจะเป็นการเรียนการสอนในเบื้องต้น เทียบชั้นได้กับโรงเรียนประถมศึกษา ทั้งนี้เพราะการศึกษาจะเน้นการนำไปใช้เพียงเท่านั้น

สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น การติดต่อกับชาวต่างชาติมากขึ้น การก่อตัวของชุมชนคาทอลิก ในกรุงรัตนโกสินทร์ รอบนอกกำแพงพระราชวังมากขึ้น การพัฒนาของสถานศึกษาคาทอลิกจึงพัฒนาขึ้นตามลำดับและมีจุดเริ่มต้นที่สำคัญในช่วงที่ชาวอังกฤษ ฝรั่งเศส ยุคล่าอาณานิคม เข้ามาอย่างมาก พระมหากษัตริย์ไทยจึงได้ทรงมีพระราชดำริจัดตั้งสถานศึกษาของรัฐ โดยคำนึงถึงความเจริญก้าวหน้าของสถานศึกษาคาทอลิกที่มีบทบาทในการผลิตบุคลากรที่มีประโยชน์ต่อสังคม ทำให้ประเทศไทยมีนโยบายการศึกษา แผนการศึกษาแห่งชาติที่มีการพัฒนามาจนเป็นรูปแบบในปัจจุบันนี้

แต่อย่างไรก็ตามการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาของมิชชันนารีในกายโรมันคาทอลิก ตั้งแต่ยุคเริ่มแรกที่เข้ามายังคงความเป็นเอกลักษณ์ของสถานศึกษาคาทอลิกมาตลอด ทั้งด้านการให้การศึกษา การสร้างคุณธรรมจริยธรรมทางศาสนา อันเป็นความโดดเด่น เป็นที่ยอมรับของสังคมไทยมาเป็นเวลานาน เท่าจนถึงปัจจุบันนี้ ดังนั้น การวิจัยเรื่องนี้จึงเป็นการศึกษาวิวัฒนาการของการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาโดยมิชชันนารีในกายโรมันคาทอลิก ตั้งแต่ยุคเริ่มแรกที่เข้ามาเผยแพร่ศาสนาจนถึงปัจจุบันนี้ โดยมีคำถามสำคัญของการที่ต้องการคำตอบจากการวิจัยฉบับนี้คือ วิวัฒนาการของการจัดการศึกษา ในยุคต่าง ๆ ที่ผ่านมามีลักษณะเป็นเช่นไร จึงสามารถรักษาความเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นมาได้จนถึงปัจจุบันนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาวิวัฒนาการของการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาโดยมิชชันนารี ในกายโรมันคาทอลิกในประเทศไทย ในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ปรัชญา แนวคิด หลักการ วัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา การใช้หลักสูตรและหนังสือเรียน วิธีสอน กิจกรรมการเรียนการสอนและสื่อการสอน การวัดและประเมินผล การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร การบริหารและการจัดการ

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาโดยมิชชันนารีในกายโรมันคาทอลิก ผู้วิจัยมุ่งหวังศึกษาตั้งแต่เริ่มแรกที่มิชชันนารีเข้ามาเผยแพร่ศาสนาในสมัยกรุงศรีอยุธยา รัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช จนถึงปัจจุบัน โดยผู้วิจัยมุ่งศึกษาในด้านต่าง ๆ

อันประกอบด้วย

1. องค์การทางการจัดการศึกษา (รวมถึงคณะนักบวช สภาการศึกษาคาทอลิก สมาคมนักเรียนเก่า สมาคมครูผู้ปกครอง) ระดับประถมศึกษาของโรงเรียนคาทอลิก มีวิวัฒนาการมาอย่างไร
2. ปรัชญา แนวคิด หลักการ
3. จุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์
4. นโยบายและการจัดการ
5. นักเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย : พื้นฐานและการรับ
6. บุคลากร ผู้สอน : ผู้สอนและการคัดเลือก
7. ที่ตั้ง อาคารสถานที่
8. โครงสร้างเนื้อหา วิชา หรือกลุ่มประสบการณ์
9. แบบเรียนและสื่อ
10. วิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน รวมทั้งภาษาที่ใช้สอน
11. การประเมินผลการเรียนรู้
12. การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร
13. การปกครองนักเรียนและกฎระเบียบ
14. การประสานงานและความร่วมมือระหว่างโรงเรียน วัด บ้านและชุมชน

ข้อตกลงเบื้องต้น

ข้อมูลที่ผู้วิจัยใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นข้อมูลประเภทเอกสารสิ่งพิมพ์ บันทึกเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ได้จากการสืบค้นจากแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง แต่อย่างไรก็ตามข้อมูลเอกสารบางส่วนอาจมีความชัดเจนไม่เพียงพอต่อการนำมาวิเคราะห์ ผู้วิจัยจึงได้ปรับปรุงการตรวจสอบและศึกษาข้อมูลให้มีความเด่นชัดมากขึ้น เพียงพอเหมาะสมในการศึกษาข้อมูล ให้มากยิ่งขึ้น โดยการสัมภาษณ์บุคคลที่ได้รับการพิจารณาและเลือกสรร แล้วว่ามีส่วนเกี่ยวข้องและมีบทบาทต่อการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาโดยมิชชันนารีนิกายโรมันคาทอลิก และผู้ที่เคยได้รับการศึกษาจากสถานศึกษาคาทอลิกโดยตรง ซึ่งนับได้ว่าข้อมูลจากการสัมภาษณ์ดังกล่าว

จะช่วยปรับแต่งข้อมูลที่ได้รับในชั้นต้น ให้มีความน่าเชื่อถือเพียงพอต่อการศึกษาวิจัยต่อไป

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

วิวัฒนาการ หมายถึง พัฒนาการหรือการเปลี่ยนแปลงทางด้านการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาที่อยู่ในสมาคมสภาการศึกษาคาทอลิก (ประเทศไทย)

การจัดการศึกษา หมายถึง สภาพการดำเนินการเกี่ยวกับการศึกษาในด้านปรัชญา แนวคิด หลักการ วัตถุประสงค์ การใช้หลักสูตรและหนังสือเรียน วิธีสอน กิจกรรมการเรียน การสอนและสื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร การบริหารและการจัดการ

ระดับประถมศึกษา หมายถึง การจัดการเรียนการสอนในระดับชั้นประถมศึกษาของโรงเรียนในสมาคมสภาการศึกษาคาทอลิก (ประเทศไทย)

มิชชันนารี หมายถึง นักบวชหรือผู้ที่สอนศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกที่เข้ามาอยู่ในประเทศไทย และทำหน้าที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา

ปรัชญา แนวคิด หลักการ หมายถึง ความรู้และหลักสาระสำคัญที่มิชชันนารี นิกายโรมันคาทอลิกยึดเป็นแนวทาง ในการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา

วัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา หมายถึง เป้าหมายที่ปรากฏในหลักสูตร เป็นลายลักษณ์อักษรหรือสิ่งที่มิชชันนารีมุ่งหวังให้เกิดกับนักเรียนระดับประถมศึกษาในโรงเรียนที่มีการจัดการศึกษาโดยมิชชันนารี นิกายโรมันคาทอลิกซึ่งศึกษาได้จากเอกสารที่เกี่ยวข้อง

การใช้หลักสูตร หมายถึง เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอนหรือประสบการณ์ต่าง ๆ ในระดับประถมศึกษาที่มิชชันนารีจัดขึ้นมาหรือดัดแปลง ปรับปรุงมาจากหลักสูตรประถมศึกษาที่กระทรวงศึกษาธิการจัดทำขึ้นเพื่อใช้ในโรงเรียนที่การจัดการศึกษาโดยมิชชันนารี นิกายโรมันคาทอลิก

หนังสือเรียน หมายถึง หนังสือที่มิชชันนารีเป็นผู้เขียนหรือหนังสือที่กำหนดให้ใช้ในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีการจัดการศึกษาโดยมิชชันนารี นิกายโรมันคาทอลิก

วิธีสอน กิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง แบบอย่าง แนวทางหรือหนทางที่ครูหรือผู้สอนจะทำให้กระบวนการจัดประสบการณ์และกิจกรรมการเรียนที่เสริมสร้างความรู้ ความคิด ทักษะและเจตคติตามหลักสูตรที่ได้ระบุไว้ ซึ่งนักเรียนระดับประถมศึกษาจะต้องได้รับจากโรงเรียนที่มีการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาโดยมิชชันนารีนิกายโรมันคาทอลิก

สื่อการสอน หมายถึง สิ่งต่าง ๆ เช่น บุคคล เหตุการณ์ วัสดุและอุปกรณ์ที่ครูหรือผู้สอนระดับประถมศึกษาในโรงเรียนที่มีการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาโดยมิชชันนารีนิกายโรมันคาทอลิกนำเข้ามาใช้ประกอบการเรียนการสอน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ อย่างมีประสิทธิภาพ

การวัดและประเมินผล หมายถึง วิธีการหรือแนวดำเนินการในการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติของนักเรียนระดับประถมศึกษาในโรงเรียนที่มีการจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษาโดยมิชชันนารีนิกายโรมันคาทอลิก

การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร หมายถึง ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่จัดขึ้นนอกเวลาเรียนปกติในโรงเรียนที่มีการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาโดยมิชชันนารีนิกายโรมันคาทอลิก เพื่อให้นักเรียนได้รับความรู้ต่าง ๆ และส่งเสริมความเจริญของเด็ก ทั้งที่ระบุไว้ในหลักสูตรและนอกเหนือจากที่หลักสูตรกำหนด

การบริหารและการจัดการ หมายถึง การดำเนินการหรือการทำกิจกรรมเกี่ยวกับการศึกษาของโรงเรียนที่มีการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาโดยมิชชันนารีนิกายโรมันคาทอลิก เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

จิตตารมณ์ หมายถึง ความตั้งใจและความมุ่งมั่นของคริสตศาสนา และบุคลากรผู้สืบทอดหลักธรรมและจริยธรรมของคริสตศาสนา

โรงเรียนคริสตัง หมายถึง โรงเรียนคาทอลิก หรือโรงเรียนมิชชันนารีที่บริหารงานโดยคณะบุคคลที่ประกอบด้วย คณะนักบวชชายหญิง สังฆมณฑลหรือมิสซัง และฆราวาส

โรงเรียนคาทอลิกหรือโรงเรียนมิชชันนารี หมายถึง โรงเรียนเอกชนที่มีการจัดการโดยคณะนักบวชศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก

คริสตัง หมายถึง คำเรียกตัวเองของผู้ที่นับถือศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก ปัจจุบันไม่ได้นับถือศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก นิยมใช้คำว่า ชาวคาทอลิกแทน

การแพร่ธรรม หมายถึง การเผยแพร่ศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกให้แก่ ผู้ที่ไม่ได้นับถือคริสต์ เพื่อให้บุคคลดังกล่าวเปลี่ยนเข้ามาเป็นคริสตัง บางครั้งใช้แทนว่าการประกาศพระวรสาร

การกลับใจ หมายถึง การเปลี่ยนจากการนับถือศาสนาอื่น หรือไม่ได้นับถือศาสนาใด ๆ มาเชื่อและนับถือศาสนาคริสต์

พระสงฆ์ หมายถึง คำเรียกนักบวชชายในศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกที่คริสตังนิยมใช้มาโดยตลอด โดยบางครั้งแทนว่าคุณพ่อ เริ่มเปลี่ยนมาใช้คำว่าบาทหลวงเมื่อราชบัณฑิตยสถาน ได้กำหนดให้ใช้แทนคำว่าพระสงฆ์ หรือคุณพ่อที่ใช้อยู่เดิม

พระสงฆกร หมายถึง คำเรียกหัวหน้านักบวชชายในศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกที่คริสตังนิยมใช้มาโดยตลอด เริ่มเปลี่ยนมาใช้คำว่ามุขนายก เมื่อราชบัณฑิตยสถาน ได้กำหนดให้ใช้แทนคำว่า พระสงฆราชาที่ใช้อยู่เดิม

มิสซัง หมายถึง เขตปกครองของศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก มาจากคำว่า mission ในภายหลังได้เปลี่ยนเป็นคำว่า สังฆมณฑล (diocese) แทน

ภคินี หมายถึง คำเรียกนักบวชหญิง หรือที่เรียกกันทั่วไปว่า ซิสเตอร์ (Sister) สำหรับคณะเซนต์ปอลเดอซาร์ต จะเรียกว่มาเซอร์ ส่วนคณะอูร์สุลินแห่งสหภาพโรมัน เรียกว่า มาแมร์ หรือคุณแม่

ภราดา หมายถึง คำเรียกนักบวชชาย หรือที่เรียกกันทั่วไปว่า บราเดอร์ (Brother)

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ได้ข้อความรู้เกี่ยวกับวิวัฒนาการของการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาโดยมิชชันนารีในนิกายโรมันคาทอลิก
2. เป็นการรวบรวมหลักฐานหรือเอกสารอ้างอิงเกี่ยวกับเรื่องการจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษาโดยมิชชันนารี นิกายโรมันคาทอลิก
3. เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียนที่มีการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาโดยมิชชันนารีในนิกายโรมันคาทอลิก ที่จะทำให้มีแนวทางในการปรับปรุงเพื่อพัฒนาโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพต่อไป
4. สามารถนำแนวคิด หลักการของการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาโดยมิชชันนารีในนิกายโรมันคาทอลิกในเรื่องจริยธรรมและคุณธรรมมาประยุกต์ใช้เป็นแบบอย่างอันดี ในการพัฒนาระบบการศึกษาระดับประถมศึกษาของสังคมไทยในอนาคต